

Olphaert den Otter

Ge van Steenbergen

(geschreven voor een in eigen beheer uitgegeven brochure, 1999)

Het atelier verschilt in weinig van de schilderijen die er gemaakt worden: het is licht, ruim en geordend. Voor alle bezigheden is er een eigen plaats. Een kabinet als een Wunderkammer en een paar felgekleurde plastic kindersnoepautomaten hebben een plek gekregen naast panelen en boeken. De etalageramen zijn geblindeerd, er moet in beslotenheid gewerkt kunnen worden.

Hier schreef Olphaert den Otter begin 1996 een brief aan Philipp Otto Runge en deed hem op de post. De brief zal niet op tijd aangekomen zijn want Runge overleed aan tuberculose in 1810. Het mag een vreemde manier van doen lijken zo de afstand tot iemand van vroeger te willen overbruggen, volgens Den Otter moet het kunnen. Voor hem is Runge dichtbij, hij behoort tot de intimi waarmee gesprekken gevoerd worden. Veel anderen, uit verschillende tijden en van diverse vakgebieden, spelen een zelfde rol. Zelfs ene Niemand was ooit welkom, om een kleurenleer mee door te nemen. Deze contacten hebben een duidelijke functie: ze zijn een stimulans in het beroepsmatig denken en handelen en helpen mee de eindeloze fantasie en nieuwsgierigheid, die meestal alleen bij kinderen zo voluit werkzaam is, in juiste banen te leiden. Want Olphaert den Otter is, in positieve zin, ‘een man met verbeelding’ die nooit om een onderwerp verlegen zit en gemakkelijk iets van zijn gading vindt. Bij zichzelf, autobiografisch, zoals in de *Ship-dinner-party*-serie naar aanleiding van de ‘Rotterdam’, een schip dat gebouwd werd op de werf tegenover het huis waarin hij als jongen woonde en waarvan Olphaert toen dacht gezagvoerder te zullen worden. Of in de kunstgeschiedenis wanneer hij van een dubbelportret van een statig echtpaar, geschilderd door een 17^e-eeuwse meester, een eigen versie produceert: twee cyberspace-robotjes. Of zo maar ergens, bijvoorbeeld in het eenentachtigdelige werk ‘Alles’ uit 1993 waar al het bestaande in beeld gebracht wordt, netjes gerangschikt in negen series – misschien in ‘hoofdstukken’ beter – van negen gouaches, waarbij de laatste serie de inhoudsopgave van het voorgaande vormt. Een taak die hij uitvoerde met de stiptheid en de dwang tot volledigheid van een 18^e-eeuwse Encyclopedist.

De weg van het virtuele beeld naar de reële afbeelding is kort. Eerst wordt een van opmerkingen voorzien schetsje in een werkboek gemaakt dat daarna uitgewerkt wordt als gouache op papier of als schilderij op doek; soms ontstaan beide. Zowel het tekenen als het schilderen demonstreren de technische vaardigheden die Den Otter in zijn loopbaan heeft ontwikkeld. De schetsen zijn in hun voorlopigheid trefzeker uitgevoerd en ondanks hun nietigheid compleet genoeg voor verdere uitwerking. En het schilderen verradt accuratesse en grote snelheid van handelen tijdens de actie. Het lijkt alsof de kwast vanzelf de weg op het doek vindt en het resultaat pas achteraf op juistheid getoetst wordt. Op deze manier moet schilderen een plezierig vak zijn en schijnt het gemakkelijk.

De beeldschone werelden die Den Otter in zijn schilderijen toont bezitten elk een aantal bedoelde tegenstrijdigheden. Op het eerste gezicht zijn ze van een stelligheid die overtuigt: het is nu eenmaal zo zoals het geschilderd is. In zekere zin zijn ze net zo waar als het alledaagse ‘de kat zit op de mat’: hij zit er, iedereen kan het zien, geen twijfel mogelijk. Maar al snel blijkt er veel niet te kloppen. Zo is er een klein constructivistisch ontwerp voor een

perpetuum mobile waar geen beweging in te krijgen is. En die prachtige landschappen – waarvan er één alleen al door zijn naam, ‘Vroeger. Of later’, aan zijn eigen lot overgelaten wordt – zijn verzadigd van tekens van macaber verval. In al hun liefelijkheid en verleidelijkheid zijn ze tegelijkertijd onveilig en dreigend. De schilderijen zijn, om met Simone de Beauvoir te spreken, pleidooien voor dubbelzinnigheid.

In een verslag van een reis door Canada vroeg Rotthier (Volkskrant, 27-2-1999) zich af ‘wie schoonheid wil als je ontroering kunt krijgen?’. Zo’n dilemma bestaat er voor Olphaert den Otter niet, hij stelt beide in het centrum van zijn werk.